

nem temporalium, atque Masseterum, in Comate autem minima copia spirituum naturaliter influit in eos musculos; igitur facile proprio pondere deorsum tendet maxilla inferior, eoque facilius, quod interim muscoli Dygastrii aliquam pro ratione paucorum spirituum in Comate in ipsos influentium contractionem subeunt, adeoque maxillam deorsum trahunt, unde Comatosus demissa inferiori maxilla dormire videbitur. Quia verò demissa inferiori maxilla deorsum tendat oportet quicquid cum ipsa conjunctum est, labrum autem inferius ipsi cohæret; igitur hoc à labri superioris contactu deorsum recedat oportet, & licet adsit constrictor musculus, qui labrum aliquantum ducere sursum potest, quia tamen spatium, per quod labrum inferius sursum duci potest à circulari musculo, minimum est, neque sine assuetudine fieri valet; ubi igitur operari non potest assuetudinis vis, & spatium, per quod ducendum est labrum, est majus, & resistentia major, & vis movens debilior, labrum inferius ad contactum superioris perducere non poterit: in Comate autem quantitas spirituum in labiorum constrictorem influentium est minor, per demissionem maxillæ labrum extenditur, & deorsum ducitur, unde duplici de nomine resistentia ejus, quatenus ad labrum superius perducendum est, crescit, ac denique species assuetudinem comitantes per inopiam spirituum, & impedimentum cerebri excitari non possunt; igitur Labrum inferius sequetur motum maxillæ inferioris demissæ, hoc est, non persistet ad contactum superioris, seu, quod idem est, Comatosus dormire videbitur maxilla inferiore demissa, & hiante ore. Notabis similiter, ut in Caro, Coma non esse somnum, sed falsò creditam imaginem somni; neque enim tum alimentum apponitur, imò contra in dissolutionem tenditur, sed esse solummodò privationem sensus, & motus ab aliqua ex causis superius, & in Caro expositis provenientes minus validè operante, quàm in Caro.

Quid sit coma.

LETHARGUS.

Seu Lethargia, vel Latine Veternus.

Antecedentia.

Verum lethargum antecedunt quæcunque pituitam, seu humores frigidus generant: nimia frigiditas, & humiditas in cibis, & potibus, temperies sanguinis, corporisque similis, aër crassus, turbidus,

du, Austri, perspiratio à corpore, vel solo capite quomodocunque prohibita, vini validioris, & spirituosioris, seu vaporosi usus, ætas senilis vel in senectutem inclinans, otium, nimia Venus, usus stupefacientium, seu narcoticorum, & hujusmodi. Spurium verò, quæ humores aliquanto tenuiores, & calidiores. Sed verus nobis maximè exponendus.

Conjuncta.

Perpetuus, & altus quasi somnus, qualis in Comate, & huic similis expergefactio cum oculorum disclusione, & vix respondet interrogatus: tum subito in somni speciem illam relabitur, & si somnus sit altior, vix ex toto committit palpebras, sed album oculi aliqua ex parte detectum permanet: delirium, nec ulla recordatio eorum, quæ acta sunt, dum dormiebat: dolor colli, & capitis gravans, oscitatio, & detentio maxillæ inferioris in eadem diductione, in quam perducitur oscitando: dilapsus matulæ, vel cujuslibet alius apprehensæ rei è manibus: febris lenta, continua sub noctem quotidie recurrens, calore non acris, aut mordax. Pulsus tardus, rarus, undosus, inæqualis, dicrotus, intermittens: respiratio rara, ac debilis: parva tussis. Alvi feces plerumque liquidæ: urina vel qualis jumentorum turbida, vel tenuis, & aquosa. Prominentes, & tumentes oculi: tumens, & pallida facies: lingua mollis, & alba. Sudor multus præcipuè ad extrema, & frigidus: manuum, & capitis tremor: supinus decubitus: dilapsus in pedes; quin & non paucis singultus.

Succedentia.

Lethargici in septem diebus moriuntur; si verò hos evaserint, sani fiunt, inquit Hippocrates secundo de Morbis. Succedunt etiam parotides, copiosa sputa, vel mucus narium, quæ ad salutem ducunt, & parotides præcipuè die critico erumpentes. *Qui ex lethargo sanantur empyici sunt* ex Hipp. in Coacis, & tertio de Morbis. *Urina clara, & tenuis supervenientes, vel multa & liquida per alvum egestio malum portendit* ex Hipp. tertio de Morbis. Lethale etiam sphacelus cerebri lethargo superveniens, ac tum dolor capitis vehemens, febris intensior, tremores universi corporis, alterius lateris, vel universi corporis paralytis. Contra phrenitis lethargo superveniens salutaris vel minus periculosa.

Ex causis humores frigidus colligentibus tam aperte patet, veri lethargi causam continentem esse eorundem humorum collectionem, ut nihil sit

opus in hujus examine ulterius immorari, eoque magis, quod si quid esset explicatu dignum in recensitis lethargi antecedentibus, facile ipsius necessitas, ac productionis ratio vel ex superius expositis, vel ex se patet. De spurio autem hic minimè solliciti sumus, tum quia percepta veri essentia, facile, ac subito spurius innotescit, cum etiam quoniam humores mille modis, & gradibus vitium inter se misceri possunt, unde inexplicabilis diversitas accidentium in iis lethargis, qui à diversa permixtione humorum proveniunt. Ad conjuncta igitur veri lethargi statim descendimus. Quoniam lethargicus alti somni specie detinetur, in qua non facilis sensus, expergiscitur tamen, sed non movetur; experrectus autem statim in somnum relabatur, & interrogatus vix respondet; igitur aut nervi sunt tam flaccidi, ut in undas venire non possint sensibus excitandis, & in excitatione detinendis, & formandis responsonum speciebus necessarias, aut spiritus tam pauci, aut tam aliis humoribus impliciti, ut neque agi in species possit, neque exerere vires suas intra musculos propter paucitatem, vel implicationem, cum aliis partibus, aut simul cum hisce conditionibus non naturalibus spirituum conjuncta etiam est nervorum nimia concidentia. Ex lethargi autem antecedentibus patet, lethargicum dispositum esse, ac repletum humoribus frigidis, & humidis, nempe crassis, & lentis, quorum proprium est subtiles, mobilesque partes, cujusmodi spiritus, implicare, & cohibere, & tantum non inertes reddere, vel ipsorum generationem impedire infarciendo cerebri glandulas, vel aliis modis, de quibus mox, atque insuper membranarum partes humectare, atque ad summam mollitiem redigere, seu maximè flaccidas, & concidentes reddere; per humores igitur crassos, & lentos tolli poterit motus, & sensus cum iis, quæ huc usque de lethargo exposuimus, adeoque & somnus, & experrectio, & relapsus in somnum, & difficilis responsio pendere poterunt simul à defectu spirituum, ab inertia eorundem, à mollitie membranarum simul, vel ab eorum aliquibus, cum hæc omnia simul necessariò provenire possint à sola copia frigidorum. Paucitas autem spirituum ex se sola facit, ut nervi tremant remissius, remissiorque tremor facit, ut species minus inhæreant, & minor inhæstio facilem obliterationem, & inde oblivio; igitur ex sola paucitate spirituum oblivio, quæ proinde facilior, si nervi etiam sint flaccidi; cedent enim, & vix restituentur propter mollitiem, unde vix tremant, nec ulla inde fiet facilis flexio, sive memoria, & minimum cedent propter minimum paucorum spirituum impetum, unde adhuc minor tremor, seu nulla planè memoria: Quod si inertes fuerint spiritus, perinde se habebunt, ac si nulli essent; nullus enim fieret tremor, nulla memoria. Quoniam verò lethargicus aliquantum sentit, & expergescit; hæc autem contingere non

Ab humoribus frigidis, & humidis, crassis, & lentis lethargi somnus &c.

Oblivio.

possunt
igitur
tum de
cum copia
que de
pervertit
Quoni
tos; i
prima
gener
eunt,
li quan
carat ta
crassit
inertes
terat co
sint, vel
insuper
etiam sol
libet igit
affection
Subo
dium e
cum
cum
sangu
ne huc
tur frig
singula
conju
mou
est ea
sculos
nem pe
ma, &
adeoqu
per cin
autem
rem mu

possunt sine refluxu spirituum animalium, adeoque ipsorum etiam fluxus; igitur in lethargicis oblivio, & quæ supra exposuimus, nec ab omni spiritu defectu, nec ab absoluta ipsorum inertia proveniet, sed erit aut ipsorum copia minor, vel æquo flaccidior nervus quilibet, vel utrumque, adeoque neque tollitur ex toto fluxus spirituum, neque natura eorundem planè pervertitur, quare nec generatio prorsus impeditur; sed ex parte solum. Quoniam verò spirituum generatio prohibetur per humores crassos, & lentos; igitur vel hi cumulantur circa glandulas cerebri exterius, easque comprimunt ita, ut intra ipsas fluere non possit, quantum sanguinis opus est ad generationem spirituum in naturali quantitate, vel easdem glandulas subeunt, & suo lentore, & crassitie easdem ita obstruunt, ut neque in naturali quantitate sanguis præterfluat, neque ex ea ipsa, quæ præterfluit, deducatur tantum spiritus, quantum deduceretur, si deesset obstructio, vel sua crassitie ita inficit, & alterat sanguinem, ut non nisi crassiores, & magis inertes spiritus deduci ex ipso possint, vel ratione ejusdem crassitie ita alterat corpus ipsum intimum glandularum, ut in iis secerni spiritus non possint, vel plura ex his simul vel omnia producuntur ab humoribus crassis, qui insuper ratione suæ naturæ frigidæ, & humidæ semper, ac primario partes etiam solidas nervorum ad molliem naturali majorem redigent; quibuslibet igitur ex his rationibus operentur humores frigidi, expositæ hæcenus affectiones lethargi habebuntur. Et sane cum adsit febris lenta, continua, sub noctem quotidie recurrens, calore non acris, aut mordax, nemini dubium est, febrem ejusmodi ab humoribus frigidis, & humidis proficisci, cum ab iis humoribus febres expositis affectionibus præditæ proveniant; cum verò febris excitari à datis humoribus non possit, nisi iidem humores sanguine permixti, & cum ipso fluentes supponantur, neque cum sanguine fluere, nisi ferantur ad singulas quasque partes corporis; humores igitur frigidi in lethargicis deducuntur ad partes singulas corporis, adeoque singulas flaccidas reddent, & propterea cum spirituum paucitate erit etiam conjuncta partium flacciditas. Quoniam itaque quo altior est lethargi somnus, eo minor copia spirituum per nervos ad partes ducitur, & eo major est earundem mollietis; eo igitur minor copia spirituum deducetur ad musculos, & quæ deducitur, vix eosdem agere poterit in debilem contractionem propter eorundem flacciditatem; cedent enim facilè etiam per minima, & quasi lacerabuntur, ut paginæ humefactæ, & vix contrahentur, adeoque partes omnes vix loco movebuntur, & canales, & hiatus quilibet per circulares musculos occludendi nihil, aut vix occludi poterunt: tegitur autem album oculi per adductionem palpebrarum, & hæc per suum circula-

A Compressione.

Ab obstructione.

Ab ipsa crassitie.

Oculi vix occlusi

Delirium.

que palpebram fiet propter defectum spirituum, & mollitiem partium, atque inde album oculi apparebit. Quia vero etiam lethargicis perspirationis particulae excitantur, & hæc casu solum, prout hic illic occurrunt nervis, hanc vel illam speciem nulla inter ipsas connexionem movent, & hæc specierum non coherentium motio delirium constituit; igitur in lethargo primò excitari poterit delirium non secus, ac in non lethargicis. Insuper quia partes flaccidæ supponuntur; igitur suis particulis minus, quam in naturali statu coherere poterunt, unde ad hanc, vel illam sui circumferentiam in se ipsas casu concident, & speciem aliquam casu excitabunt, cui succedet alia cum illa minime coherens, prout rursus ad aliam circumferentiam nervi conciderint, unde rursus delirium. Tertio quia spirituum parva quantitas in nervis continetur; igitur etiam si minus flaccidæ supponantur ipsorum partes, tamen à parva quantitate parvo impetu extrorsum trudentur, unde tremor debilis, & minimè diuturnus, adeoque non tam diu perseverans, ut comparationes specierum fieri possint; imò nec sufficit eadem parva quantitas eidem comparationi, in quam propter plures, ac vividos motus plurimum spirituum absumitur, unde recta ratiocinatio succedere non poterit, sed ejus loco habebitur delirium. Quin etiam cum humor crassus vel premens, vel infarciens cerebrum, & nervos, fixus omninò non sit, fieri poterit, ut modò majorem, & vividiorum, modò minorem, & magis inertem copiam spirituum vel generari, vel per nervos fluere permittat, quorum propterea nîsus in membranas nervorum non erit æquabilis, aut certî ordinis, ut in recta ratiocinatione contingat oportet, sed vagus, & incertus, & species vagas, incertasque excitans, seu delirium producat. Postremò quoniam lethargus cum febre conjunctus est; igitur per ejus diversos motus, status, & caloris gradus, diversæ pressionis in cerebro, & variæ cumulationes humoris ad ipsum & diversi stimuli ratione caloris, & diversa tenuitas in spiritibus in diversis febris temporibus necessario contingent; per isthæc autem singula species diversæ, & incertæ excitantur; igitur patet, quod de causis excitari debeat in lethargo delirium, ut alias, si quæ sunt hujusmodi, præteream ex doctrina nostra de specierum motibus facillè deducendas. Sui jam compos fiat lethargicus per expergefactionem. Quoniam cerberum crassis, & lentis humoribus, nempe frigidis, atque humidis mole sua in cerebrum, & membranas ejus nitentibus urgetur, sive iidem humores concipiantur ut prementes, sive ut infarcientes, sive intra vasa, sive etiam extra; igitur sentiente lethargico per expergefactionem, is doloris sensus ab ipso percipietur in capite, qui potest produci ab illo humore, nempe non stimulan, non pul-

pulsans, sed solummodò premens, sive sensus gravationis, & cum spinalis medullæ portio, quæ per collum ducitur, sit maximè proxima cerebro, & per ipsam excurrat truncus, & plures rami arteriæ vertebralis ducentis sanguinem admixtum, ut ex febre patet, iisdem humoribus ad caput, eadem portio præcipuè urgebitur magis, quam reliquum medullæ corpus ab iisdem humoribus, tum propter truncum majorem, tum propter maximam communionem cum cerebro per foramen magnum occipitis, ex quo in superficiem ejus potest descendere tenax humor per superficiem cerebri dispersus, adeoque etiam colli dolor gravis percipietur. Esto, id fieri etiam possit per defluxum, & infartum musculorum colli, vel nervorum ab eadem materia, sed non video, cur in collo potius, quam in reliquis omnibus partibus ea de causa debeat contingere in omni lethargico, cum è contra per gravationem supra spinalis medullæ truncum intra collum descendentem id videatur in omni lethargico tantum non necessarium. Quia verò ejusdem materiæ crassæ portio ad partes omnes cum sanguine derivatur, eaque fluit difficilè, & subsistit; igitur sentiens homo veluti fastidium à subsistentia ejusdem in eos motus veniet, in quos facilius per assuetudinem, & paucam spirituum quantitatem poterit: hujusmodi autem est oscitationis motus; demittitur enim tum maxilla inferior, quæ sua mole deorsum nititur, unde motus facilior, cui insuper assuevimus per respirationis, loquelæ & comminuendi cibi motum, unde facile paucis spiritibus demittitur; in oscitationem igitur venire poterit. Quia verò ut maxilla rursus retrahatur post oscitationem, opus est magna quantitate spirituum superantium resistentiam gravitatis in maxilla, & musculis temporalibus, & masseteribus eandem adducentibus, parva autem adest copia eorundem; igitur adduci maxilla non poterit, seu os diductum permanebit. Neque enim id provenire potest ab oblivione; oblivio enim est ablatio specierum, seu undarum privatio; at verò motus musculorum fiunt naturaliter per fluxum spirituum, neque oblivio eosdem motus impedire potest, quoties spiritus fluunt in apta quantitate, & quoties apta quantitate fluunt in musculos maxillam adducentes, eandem si non ad contactum superioris, profecto maximè ipsi proximam detinent, non autem remotissimam, ut in oscitatione. Similiter igitur quoniam ad apprehendendum necessaria est musculorum manuum complicantium contractio valida, & ad conservationem ejusdem apprehensionis necessario requiritur conservatio ejusdem contractionis, sed copiosus influxus spirituum animalium; ubi igitur desint copiosi spiritus, deficiet etiam eorundem musculorum contractio, unde restituentur, & apprehensum quidlibet non per oblivionem, seu penuria spirituum è manibus dilabetur. Quoniam vero quarumlibet partium maximè ponderans

Oscitatio postquam.

Os diductum permanet.

Rerum apprehensarum dilapsus è manibus.

Dilapsus in pedes.

Manuum & capi-
tis tremor.

Supinus decubi-
tus.

derans est caput, & universa ipsius moles lubrico fulcimento primæ vertebræ innititur, non in centro gravitatis, sed ita, ut centrum idem cadat ad partes anteriores corporis; nisi igitur præsto sit continua musculorum caput ad posteriora trahentium contractio, caput totum ad anteriora dilabatur: parva autem quantitas spirituum facit, ut iidem muscoli aptè contrahi non possint, & in lethargo hæc minor quantitas in musculos derivatur; igitur in ejusmodi morbo caput ad anteriora dilabatur, & totum corpus secum ducendo faciet, ut centrum ejus extra pedes cadat, & Animal totum in pedes dilabatur. Hi autem omnes musculorum, motus & contractiones non solum erunt remissiores ob minorem quantitatem, vel majorem inertiam spirituum animalium, verum etiam quia cum sanguis sit permixtus cum iisdem humoribus crassis, idemque sanguis ad productionem contractionum necessariò requiratur, erit & ipse vel quantitate minor, vel ad motum ineptior, unde contractio remissior. Quia verò jamdiu per assuetudinem novimus ita niti in caput, ut non decidat, etiam nobis ipsis non advertentibus, & dormientibus; igitur etiam lethargo detenti curabimus, ne caput decidat faciendo semper, ut spiritus immittantur in musculos firmatores capitis, quod tamen cum succedere propter penuriam spirituum non possit, alternè dilabatur, atque attolletur caput seu tremet. Idem continget in reliquis partibus, quæ pendent sine fulcimento, cujusmodi sunt manus cum toto brachio, cujus tamen motus ad humeri articulum cum scapula vix sensu distingui poterit, cum inibi minimus sit utpote ad centrum, maximus in summa manu: ejusmodi verò motus non dabitur in pede, cum totum crus à dilapsus periculo tutum sit fulcimento lecti. Rursus quoniam cubitus in latus maximè difficilis factu est, cum debeat suspendi corpus supra parvam amplitudinem lateris aptè collocatis manibus, pedibus, & capite, ita ut centrum gravitatis earum partium intra eandem lateris amplitudinem cadat, ex qua tamen positione propter eandem angustiam lateris levi quolibet motu corporis potest abripi, & extra ferri, ac tùm animal devolvitur in pectus, aut tergus, atque ad ejusmodi æquilibrium instituendum, vel conservandum supra alterum latus apta plerorumque musculorum contractione opus est, nempe copia spirituum maxima, quæ deest in lethargicis; non igitur in latus decumbere poterunt; cum autem decumbimus, pars maxima ponderis in parte posteriore corporis viget ob ossa, & musculos, & suspensiones horum omnium ad partes posteriores; igitur non pronus, sed supinus erit lethargicorum decubitus; eoque magis, quod pronis spiratio per os affixum lecto magis impeditur, sicut etiam fit minus commoda illa decumbendi ratio à complicatione, vel alia qualibet positione brachiorum ad pectus, vel alias partes, quæ omni-
nò

nò necessaria est ad hoc, ut quisque supinus jaceat, adeoque hæc singula pronum decubitus magis impediunt. Ex his igitur omnibus patet, motus quoslibet, qui fiunt per musculos contrahentes destitutos, esse debere in lethargicis rariores ac debiliores naturalibus; hujus autem generis cum sint respiratio, & motus cordis, seu huic respondens pulsus, erit illa rara, ac debilis, pulsus autem rarus, & quod à minori impetu, seu remissiori contractione cordis pendere potest, etiam tardus. Quia verò simul cum sanguine fluunt per corpus, & derivantur ad partes humores crassi; igitur etiam in partibus obstructions producentur, unde sanguis libere præterfluere non poterit, & cogetur quasi subsistere, & in truncis majusculis arteriarum instructus valido adhuc impetu per appulsam ad sanguinem subsistentem prope partem obstructam retrorsum refluet versus cor, ut undæ maris, aut fluminum ab allisu scopulorum, riparum, aut ejusmodi, adeoque si adsit tangens digitus, bis eadem pulsatione pulsari sibi videbitur, altera scilicet, cum sanguis fluxit antè, altera, cum refluxit posterius, seu fiet pulsus dicrotus. Quia verò spiritus derivantur ad musculos per pressionem ad superficiem cerebri, & hæc superficies urgetur ab humoribus crassis, qui neque ejusdem quantitatis semper sunt, nec ejusdem gradus pressionis, nec forte servant eandem semper sedem in cerebro, ut secum ex necessitate ferre videtur præcipuè febris; igitur fieri poterit, ut nervi plus minus diversis temporibus comprimantur, & diversa spirituum quantitas influat, & aliquando omninò nihil, unde muscoli contrahentes destituti nulla certa lege frequentius, validius contrahentur, aliquando etiam omnino quiescent; quiescente verò corde fit intermissio pulsus (ut reliquas mittam causas, quas huc traducere poteris ex generali doctrina intermissionis pulsuum) eodem nulla lege contracto fiunt pulsus inæqualitates omnes; patet igitur, cur in lethargicis pulsus inæquales, & intermittentes, quod etiam contingere in respiratione poterit. Quin insuper quoniam pressio major majorem copiam spirituum exprimit; si igitur fiat aliquando, ut pro lethargi modulo æquo major quantitas eorum in musculos laryngis, & pectoris trudatur, qualis necessaria ad motum tussis excitandum, hæc ipsa sane producet: parva tamen, cum spirituum quantitas non sit absolutè magna, sed respectu lethargi solum, eademque ratione generandum esse singultum patet, si similis portio spirituum deferatur in musculum constrictorem ventriculi. Utraque tamen affectio produci etiam potest per defluxum humoris fastidiosi ad fauces, pulmones, & ventriculum, ut ex nostra doctrina tussis, & singultus, & stimulorum in genere patet. Quia verò ab humoribus crassis, ac lentis hæc omnia producuntur, si autem fluunt difficilè, difficilè secernuntur, atque ut excernantur, li-

Respiratio rara,
& debilis.Pulsus rarus, tar-
dus, dicrotus.

Tussis parva.

Singultus.

Aivus liquida.

qui-

Urina subjugalis,
aut aquea.

Tumor oculorū,
& faciei, sique
prominentes, hæc
pallida.

Lingua mollis, &
alba.

Sudor multus fri-
gidus præcipue
ad extrema.

quidiora fiant oportet; igitur per alvum dejectur, quod est liquidius, vel adhuc humore peccante non cocto, & ipsius duriori parte subsistente intra corpus, vel quod sensim concoquitur, & fit liquidum. Similiter humores crassissimi excerni possint per urinam, ejus naturalem compositionem turbabunt; si verò expurgari non possint, liquidius solummodo, atque tenuius, & crassitie destitutum per urinam excernitur, subsistentibus intra corpus partibus minus facillè mobilibus, crassioribus, ac durioribus, unde in primo quidem casu erit urina qualis jumentorum, seu subjugalis, eritque melioris judicii: in secundo aquea, ac tenuis, & deterioris ominis, ut inferius. Quia verò subsistentibus ad cerebrum humoribus crassis, ac lentis sanguis per arterias ad totum caput etiam externum per ductus suo impetu per arterias fluere, & derivari in venas non potest, sed detinetur, & minoris fit impetus, interim tamen continue fit intrusio novi sanguinis; igitur arteriæ etiam externæ capitis nempe faciei, & oculorum intumescunt, adeoque etiam per ipsas arterias contentas in oculis, & facie oculi similiter, & facies intumescere videbuntur, & oculi prominere, quas affectiones promovebit humor idem crassus ad partes faciei per ductus, qui refluxu retardabit, imò ipse subsistet, & partes in molem attollet, insuperque respiratio parva faciet, ut totus sanguis è pulmonibus non extrudatur, nec totus intrudatur, & incerti pulsus cordis detinebunt sanguinem, per truncum ascendentem refluxus ad cor, unde mora ejus major etiam in venis faciei, & tumor ejusdem, & oculorum cum eorundem prominentia. Non tamen inde fiet, ut facies, aut oculi debeant rubescere, imò pallefcet facies, cum sanguis ille vix rubescat tot albis humoribus, aut subalbis admixtus, eoque colore subalbido, seu pallido facies inficietur. Lingua mollis, humoribus nempe humidis, frigidisque etiam supra modum irrigata; cum autem ii sint crassi, & viscosi, constituent supra superficiem ejus tenue quasi velum ex innumeris bullulis compositum ad instar spumæ, quæ alba est, ut nemo non novit; Postremò quoniam in lethargo maxima frigidorum, crassorumque humorum abundat copia, quæ cum sanguine per arterias ad partes singulas corporis deducitur, difficile autem refluere potest propter crassitiam suam in venas; igitur iis in partibus præcipue subsistet, quæ minimo sunt instructæ motu & momento compressionis: hujusmodi autem sunt extrema corporis; igitur maximus materiæ frigidæ, & crassæ decubitus ad extrema fiet, & si illa materies natura digeri possit, facillè per sudorem excernetur, ut aquearum materiarum proprium est, & erit ille sudor ad extremas partes frigidus, cum ejusmodi humoribus vix quicquam caloris admixtum sit: quod si id hac ratione contingat, non erit sudor ille ad extrema frigidus pessimi ominis; si verò contingat propter villos prorsus lassatos, & veluti effluere ultrò permittenti-

tentibus quicquid continent, erit id omnino conclamati morbi. Quoniam vero unusquisque morbus morte, vel sanitate solvitur, ac tum quidem moritur Animal ex morbo, cum morbi materies, & vis est tanta, tam contumax, atque valida, ut fibrarum vi superari non possit: sanitati autem restituitur, cum villorum vis violentiam morbi superat; si igitur villorum vis non succumbat intra illud certum temporis spatium, quo vis, ac materies morbi omnem suum impetum exierit, morbi impetus sensim languescet, unde vis villorum fiet multo superior, ac morbum ex toto profligabit, seu animal sanitati restituetur; si verò secus accidat, morietur. Cum vero vis uniuscujusque morbi non nisi per experientiam innotescere possit, sicut etiam tempus, quo maximum, ac totum suum impetum exierit; si igitur per experientiam noverimus uniuscujusque morbi vim & tempus, quo summum molitur mali, atque per id tempus Animal non moriatur, animal ex morbo evasurum tutò pronuntiabimus. Quoniam igitur experientia doctus Hippocrates didicit, vim lethargi summam intra septem dies exeri, tutò pronuntiavit lethargicos intra septem dies morbi, & qui hos superant evadere. Quoniam verò lethargi materies, quæ in cerebro cumulatur, ad hoc ut quis evadat, inde movenda, atque extra corpus trudenda est: unde cunque igitur illa profluat, bonum: arteriæ autem, quæ per glandulas salivales, & nasi distribuuntur, salivæ materiam etiam naturaliter ad eas glandulas ducunt, atque in iis illa fecernitur, saliva verò est lethargi humoribus crassis, ac lentis maximè proxima; igitur si lethargi materies cum sanguine fluere incipiat, in glandulis salivalibus, & nasalibus fecerni poterit. Erit igitur illa salivatio, & mucus salutaris, indicabitque, lethargi materiem tandem influxum agi, & circuire corpus cum sanguine. Non secus parotides erunt boni ominis, quocumque tempore superveniant, sed præcipuè die critico; similiter enim indicabunt, moveri humores lethargicos, & in glandulis eorum separationi aptis deponi, & cum parotides ab affluxu eorum humorum in tumorem attollantur; erit igitur affluxus ille copiosior, adeoque majorem quantitatem humorum à sanguine repurgabit, unde salutis spes major: quæ omnia si contingant die critico, spes adhuc securior; nulla enim violentia, aut motus præter naturam indicabitur, sed apto tempore elaborata fluxilitas, sive coctio. Quia verò fieri facile potest, ut parotidum ille tumor non per sputum absumatur, sed in pus abeat, & suppuretur; fiet igitur ille lethargicus ad parotides Empyicus, nempe enim Hippocrates nomine Empyicorum solum intelligit, quibus pus inter pulmonem, & pleuram colligitur, sed omnes, qui ad quamcunq; partem corporis suppurantur, qua de re vide Riverium hoc ipso capite de Lethargo, & de Lethargo similiter Sennertum, & Fœsium in voce Empyima, ubi intelliges

Lethargici in septem diebus moriuntur, inde verò evadunt.

Sputa, mucus narium salutaris.

Parotides etiam præcipuè die critico venientes.

Lethargici in empyicos.

hanc Empyicorum acceptionem Hippocrati familiarem etiam animadvertam à Galeno. Itaque quibus lethargicis superveniant parotides, & suppurarentur, ii dicendi erunt Empyici ad parotides, si verò alia aliqua pars suppuratur, Empyici ad eam partem. Si igitur fieri aliquando possit, ut fieri aliquando posse, re ipsa crediderim, ut ex lethargo pus in cavitate pectoris colligeretur, vel exsudando è vasis, quæ ipsum è cerebro ex. gr. hauserint, vel suppurato abscessu aliquo ad internas pectoris partes, qui abscessus ab humore lethargico genitus fuisset, lethargicus ille factus esset empyicus, sumpto empyico etiam in vulgari acceptione, sed patet id non in omnibus lethargicis necessarium esse. Quia verò urina aquea, & tenuis, sicut etiam multa, & liquida per alvum egestio secum abripit quod est in corpore tenuissimum, ac liquidissimum, relinquit autem crassissimum, ac durissimum; ejusmodi igitur excretiones lethargico supervenientes relinquent intra corpus materiam morbi multo crassiorem, ac duriolem, adeoque motui, vel coctioni magis repugnantem, unde erunt exitiales. Sphacelus similiter cerebri lethargo superveniens exitialis; est enim ex se ipso sine lethargo lethalis affectus, cum corrupta sit, & continuè magis, ac magis corrumpatur cerebri moles nulla arte reparabilis, unde corrupta cerebri materies sanguini admiscebitur, & vel obstruendo, vel agitando liquida, vel irritando cor majorem febrem excitabit. Per divulsionem autem, & lacerationem partium cerebri, quæ fieri non possunt absque ruptura vasorum, & passione membranarum, fiet dolor capitis vehementior, & cum in partibus cerebri, in quibus sphacelus reperitur, partim tollatur per corruptionem ejus totus influxus spirituum animalium, partim generatio eorundem; igitur si sphacelus in omnes nervos corporis fluere impediat spiritus, paralytis universi corporis dabitur: si solum in aliquos, paralytis earum partium, ad quas spiritus non derivantur. Reliquæ verò universi corporis partes paralyti non correptæ tremere poterunt ratione parvæ quantitatis spirituum, quæ & ratione lethargi, & ratione sphaceli in suos nervos derivabitur eo profus modo, quo superius exposuimus fieri, ut in ipso lethargo caput tremat, & manus. Contra vero phrenitis spem salutis afferet lethargo superveniens; cum etenim illa secum ferat inflammationem, nempe tumorem calidum, indicabit contumacem, & concoctu difficilem, crassam, ac lentam lethargi materiem in aliam naturam concoctu faciliorem conversam: imo etiam aliquatenus vel fluere, & colligi in certo loco, eumque in tumorem attollere, vel fermentescere, adeoque majus spatium exigere absque eo, quod fluat, & inde tumorem excitare, quorum utrumque moveri est, & ad fluxum disponi, seu in spem salutis adducere laborantem. Quia

Excretiones
per urinam, &
alvum tenues,
aqueas, multæ
exitiales.

Sphacelus cerebri
mortalis, &
ejus accidentia.

Phrenitis salutaris.

Quia verò phrenitis
thargo impenitenti
figitur let
nque expositis g
suarum ration
cum in ipso no
thargus verus,
rò, qui à per
sistemus in qu
Ut tamen aliq
spatium, qui de
na rigil, & Ty
lur maxime opp
pabunt omne
moris omnes f
tur, est Letharg
ventriculo, un
talis.

LETH
Seu Co

Hunc
pra
de
vel ab immo
originem du

Oculi
imò
rana
rumque clamat

Quia verò Phrenitis etiam ex se ipsa lethalis est, ideo nec ille transitus è lethargo in phrenitidem tutus.

Est igitur lethargus privatio sensus, & motus cum delirio, febre cæte-
 risque expositis genitus ab humoribus frigidis, crassis, & lentis aliqua expo-
 sitarum rationum præcipuè cerebrum afficientibus; non autem somnus, Quid sit Lethar-
 gus.
 cum in ipso non alatur Animal, imò faciliè ad mortem desinat. Erit Le-
 thargus verus, vel legitimus, si à solis his humoribus proveniet: spurius ve-
 rò, qui à permixtione plurium humorum, & esse poterit multiplex, & ni-
 si stemus in quatuor vulgatis humoribus, certo numero definiri non poterit. Spurius.
 Ut tamen aliquod ipsius specimen proponamus, seligemus illum lethargum
 spurium, qui oriri creditur à permixtione frigidi, & calidi humoris, & Co-
 ma vigil, & Typhomania dicitur: cum etenim humores calidi, & frigidi
 sint maximè oppositi, comparata Typhomania cum vero lethargo, faciliè
 patebunt omnes lethargi differentia mediæ. Demum quemadmodum Idiopathicus,
 Sympathicus.
 morbi omnes si humor peccans in ipso cerebro, vel cavitate cranii genere-
 tur, erit Lethargus essentialis, sive idiopathicus: si aliunde proveniat, puta
 ventriculo, utero, aut qualibet alia parte, erit Sympathicus, & acciden-
 talis.

LETHARGUS SPURIUS, Seu Coma vigil, seu Typhomania Galeni.

Antecedentia.

Hunc affectum antecedunt plerumque febres, & malignæ quidem
 præcipuè, quibus ad mortem vertentibus solet hæc affectio succe-
 dere: præcedit etiam quandoque summa virium debilitas, quæ
 vel ab immodica evacuatione, vel à vehementi morbo, vel à diris doloribus
 originem duxerit.

Conjuncta.

Oculi clausi, decubitus qualis dormientium, non tamen somnus,
 imò vigilia cum impotentia dormiendi, & delirio: tactus labor
 rans oculos aperit, ac torvum intuetur; mox claudit rursus: ple-
 rumque clamat, vanis imaginibus terretur, loquitur absurda, corpus inor-
 dinatè